

בא השמש בצהרים

קהל האלפים שצעד אתמול אחר מיטתו של גאב"ד טבריה הגאון הגדול רבי אברהם דב אויערבאך זצוק"ל – אנשי טבריה שזכו להתחמם לאורו של הגאון הגדול זצוק"ל עשרות בשנים, לצד אלפים מבני התורה המבינים בעם, היו אפופים בתחושות אבל ויתמות על סילוקו של גאון וצדיק, שר בתורה ומושל ביראת אלוקים, אחד מהבולטים שבגאוני התורה בדור יתום, ששפט את ישראל מזה כחמישים שנה, תוך עמידה איתנה על משמר התורה והיהדות בעוז ובגבורה, כשהוא משכיל בפיקחות מופלאה להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, ועם זאת לא לסור כמלא הנימא מדרכה של תורה כפי המסורה לנו מסיני, וכפי שינק מרבותיו ומאביו הגדול מרן הגרש"ז זצוק"ל.

עוד רבות יסופר לדור על גדלותו של הגאון הגדול הגאב"ד טבריה בתורה וביראה, בהרצות התורה ובהעמדת הדת על תילה, בהעמדת אלפי בתים נאמנים לד' ולתורתו במרוצת השנים, תוך שהוא משקיע את כל כולו להנחיל להם את דרכי התורה והיראה.

חז"ל אמרו במסכת סוכה (כ"ט.) כי החמה לוקה על אב בית דין שלא נספד כהלכה. המהרש"א על אתר מבאר כי האב בית דין דומה לחמה שמאיר לכל בתורה, והגאון הגדול רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל הוסיף נופך בדברי המהרש"א על פי ה'ספורנו':

"מבאר המהרש"א, שכמו שהחמה מתפשטת ומאירה לכל העולם, כך האב בית דין מאיר לכל העולם באור תורתו, ואם לא מעריכים נכון את גדולתו של האב"ד שהוא מאיר לכל העולם, כנגד זה לוקה החמה המאירה לכל העולם. ויש לבאר קצת במה מתבטאת אי-ההערכה הנכונה – הפסוק אומר בברכת שבט 'ישכר' ויט שכמו לסבול' (בראשית מ"ט, ט"ו), ומבאר הספורנו שתלמיד חכם צריך לשאת על עצמו ב' עולות, עול התורה ועול הציבור, כמאמר הגמ' שצורבא מרבנן הנמצא בעיר צריך להתעסק בכל עניני העיר, וכן האב בית דין חייב אמנם להקיף בידיעתו את כל התורה כולה בעמקות ובעיון, אבל הוא גם צריך להיות נושא בעול הציבור, ובזה הוא 'מאיר לכל העולם' גם לאנשים פשוטים ביותר – וזוהי התכלית והשלמות של האב בית דין".

"אולם הציבור לא תמיד מבין מה היא מהותו של אב בית דין, מגדירים אותו כראש הבית דין שפוסק פסקים, מתגבר על דיני תורה קשים ומחדש הלכות, ואינם מעריכים מספיק שהוא מחזיק בלבו את הדאגות והטרדות של כלל ישראל. וזהו הפשט של 'שלא נספד כהלכה' שלא העריכו כיאות את תפקידו ומהותו של האב"ד".

גדול הוא אבלם של אנשי טבריה והגלילות שזכו להסתופף בצילו של גאב"ד טבריה זצוק"ל עשרות בשנים ולקבל מפיו תורה והנהגה, אולם אבל יחיד הוא לבני התורה המבינים בעם, אשר זכו לראותו בשנותיו אחרונות כשהוא מסובל בייסורים, כשהוא עומד במסיני לימין אחיו רבינו מרן ה'דרכי שמואל' זצוק"ל בצאתו לארץ לא זרועה בעמידה איתנה על משמר התורה והיהדות, ללא מורא וללא חת, ואף לאחר שנתבקש אחיו הגדול לשייבה של מעלה בחודש אדר תשע"ח, הוסיף הגאב"ד זצוק"ל לעמוד לימין כלל מפעלותיו של רבינו מרן זצוק"ל.

קטנים אנו מלבטא ולהקיף את גודל האבדה על המאור הגדול לממשלת התורה שכבה בעוונותינו, וקשה המשא שבעתיים לגדול החובה לטרוח כדבעי בהספדו של 'אב בית דין' שנשא בכל עוז בעול התורה ובעול הציבור גם יחד.

גדולה היא האבדה ואין לה תמורה.

■ מאת י. גפן

היהדות החרדית בארץ ובעולם, ובפרט עולם התורה ההלכה וההוראה, התעטפה אתמול ביגון כבד ובתחושת שבר כבד מנשוא, עם היוודע הידיעה הקשה והנוראה כי ניצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, הורם הנזר והוסרה העטרה, בהסתלקותו לשמי רום של אחד המיוחד מזקני וותיקי מורי ההוראה בישראל, שר התורה והיראה, משיירי כנסת הגדולה, אשר עמד על משמר התורה וההלכה וביצר את חומות הדת, הגאון הגדול רבי אברהם דב אויערבאך זצוק"ל רב וגאב"ד טבריה ובעהמח"ס 'פתחי אברהם', שנשתלק לבית עולמו לאחר למעלה מששים שנה בהם הורה דבר ד' זו הלכה, והוא בשנת הפ"ז לחייו.

לאחר שבשנים האחרונות התייסר הגאון הגדול זצוק"ל ונחלש עד למאד, בשבועות האחרונים נחלה שוב בצורה קשה, כאשר המוני בית ישראל בכל מקומות מושבותיהם שופכים שיח ומעתיירים לפני ריבון העולמים שיחוס וירחם על שארית עמו ישראל וישלח מזור ורפואה להאי גאון וצדיק. בימים אלו ניכרו במצבו עליות ומורדות, ואך לפני כמה ימים היה נראה כי יש שיפור משמעותי, אך למרבה הצער נגזרה הגזירה ואתמול לפנות בוקר השיב את נשמתו הטהורה ליוצרה כשסביב למיטתו עומדים צאצאיו ובני משפחתו.

הידיעה הקשה והמרה על הסתלקותו התפרסמה בשעות הבוקר בכל ריכוזי היהדות החרדית בארץ ובעולם, ובכל היכלי התורה והישיבות אשר החלו את 'זמן אלול'. הידיעה התקבלה בהלם ובזעזוע עמוק, בצער גדול ויגון קודר על האי גאון וצדיק שהיה לנו למחסה ולמגן ובפרט בתקופה קשה ונוראה זו.

עם היוודע הידיעה הנוראה החלו רבים מכל רחבי הארץ להתארגן לקראת מסע ההלוויה ההמוני שהתקיים בעיר טבריה, אותה הנהיג ביד רמה, ובה הרביץ תורה והוראה במשך למעלה מששים שנה. באופן מיידי התארגנו הסעות מכל ריכוזי היהדות החרדית לעבר העיר טבריה כדי לזכות ולהשתתף באשכבתיה דרבי.

שעה ארוכה בטרם צאת מסע ההלוויה כבר התאספו המונים סביב לבית מדרשו 'אור תורה' שברחוב הרב וורנר בעיר טבריה, אשר ממנו זרח אורו במשך עשרות שנים. בין ההמונים נראו רבותינו גדולי התורה שליט"א, זקנים עם נערים, בני ישיבות עם רבותיהם, אברכים עמלי תורה עם ספרי תלמודם, ראשי ישיבות ומרביצי תורה, רבנים ויושבי על מדין, מכל רחבי הארץ, אשר טרחו ובאו מכל מקומות מושבותיהם על מנת לחלוק כבוד לתורה ולהשתתף באשכבתיה דרבי של האי גאון וצדיק.

מתולדותיו

הגאון הגדול רבי אברהם דב אויערבאך זצוק"ל נולד בח' בשבט תרצ"ה בשכונת שערי חסד בירושלים בבית אביו הגדול גאון ישראל מרן הגאון רבי שלמה זלמן זצוק"ל, בבית הגדול אשר ממנו זרח אורה של תורה והוראה לכלל ישראל, כבן שני שנולד לאביו הגדול זיע"א לאחר אחיו הבכור רבינו הגדול רשכבה"ג מרן הגאון רבי שמואל זיע"א, וכנכדו של הגאון הקדוש המקובל רבי חיים יהודה לייב אויערבאך זצוק"ל ראש ישיבת "שער השמים", שהיה בנו של הגאון רבי אברהם דב אויערבאך זצוק"ל, מבית הגה"ק בעל ה'תולדות יעקב יוסף', ולאמו הרבנית הצדקנית והחסודה מרת חיה רבקה לבית רוחמקין ע"ה.

ימים כמוכתר בכל קנייני תורה, מכח שקידתו הנוראה ובקיאותו המופלאה בכל מרחבי הש"ס, כאשר כישרונותיו הייחודיים וחריופיותו ובקיאותו הגדולה, לא הפחיתו מאומה משקידתו העצומה בתורה.

מאידך, היה ידוע בילדותו ובבחרותו כמי אשר כל הילוכו ודיבורו בנחת ובהצנע לכת, מתמיד עצום שאין כדוגמתו, שאינו מתבלט ומתעטף בשתיקתו ובצניעותו.

כבר באותן שנים היה מראה נורא הוד בשכונת 'שערי חסד' לראות את שני האחים מרן הגר"ש זצוק"ל ואחיו הגרא"ד זצוק"ל כשהם יושבים ועוסקים יחד בתורה בביור וליבון סוגיות עמוקות במשך שעות ארוכות ללא הפסקה.

מצעירותו ניכר בו שכל חיותו רק בתורה ושקידתה. יגיעתו בעומק הסוגיות עד כלות החושים הייתה בלתי מצויה, כאשר בד בבד עמל ויגע בעבודת ד' בצורה שהפליאה כל ראויו כשם שהפליאה שקדנותו שלא ידעה גבולות. כל רגע היה מנוצל אצלו ללימוד תורה בעמל ובעיון עצום ונשגב, בעומק עד אין חקר, עד שהגיע לפסגת ההבנה ודרכי הסוגיא האירו לו באור יקרות. שעות השניה שלו עמדו על שעות ספורות בלבד מדי לילה כבר מגיל צעיר.

עוד משנות ילדותו היה רגיל לקבוע לימוד בחברותא לאחר שעות הלימוד בחיידר, כדי ללמוד מסכתות שלא נלמדו בסדרי הלימוד בת"ת. לעת זקנותו הגיע פעם אחיו הגדול מרן הגר"ש זצוק"ל לבקר, והם שוחחו בדברי תורה, כשהזכירו סוגיא מסוימת אמר הגרא"ד "למדנו את זה בחיידר", אך מרן הגר"ש הגיב ואמר שלא למדו סוגיא זו בסדרי הת"ת, אלא שהגרא"ד למד זאת עם חברותא מיד אחרי שעות הלימודים, ובעיניו נראה הדבר כאילו למדו זאת בחיידר.

לאחר מכן המשיך ללמוד בשייבה לצעירים

ערש לידתו היה בשכונת 'שערי חסד' הירושלמית, שם התגוררו גאוני עולם מזקני וצדיקי ירושלים, בית אביו הגדול היה בית אשר ממנו יצאו תורה והוראה לגולה כולה, וכבר מגיל צעיר ממש זכה להתאבק בעפר רגלי חכמים וצדיקים ולקבל תורה ויראה מגדולי הדור בתקופה ההיא.

"עץ חיים"

ישיבת "עץ חיים" הנודעת בירושלים כללה מוסדות חינוך החל מהגיל הרך ועד ישיבה גדולה וכולל לאברכים. סניפים רבים היו לתלמוד תורה "עץ חיים" ברחבי ירושלים לילדי הגיל הרך, כאשר עם תחילת לימוד הגמרא עברו הילדים מכל הסניפים ברחבי ירושלים, ללמוד בתלמוד תורה המרכזי ברחוב יפו.

בילדותו נכנס הגאון הגדול זצוק"ל ללמוד בתלמוד תורה של 'עץ חיים' בסמוך לביתו בשכונת שערי חסד, שם למד בכיתה אחת עם הגאון הגדול רבי סנדר פריינד זצ"ל, ועוד רבים מתלמידי החכמים של הדור האחרון שנודעו בתורתם ויראתם הקודמת לחכמתם.

כבר באותם ימים נודע בכשרונותיו המופלגים ובידיעותיו הרחבות בתורה. כשהגיע באותם ימים מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצוק"ל לבחון את תלמידי הת"ת הבחין מרן זי"ע בייחודו של התלמיד הצעיר והמבריק שהצטיין בתשובותיו בצורה מעוררת השתאות והפליא בידיעותיו הרבות והמעמיקות.

מילדותו ממש התקיימו בו דברי חז"ל "תורה מחזרת על אכסניה שלה". ומשחר טל נעוריו ניכר בהתמדתו הגדולה והנדידה, לצד הכישרון הייחודי והעילוי והתפיסה המהירה והחדרה בה ניחן. בני אותה התקופה מספרים עובדות מדהימות כיצד נודע כבר באותם

כרהם דב אויערבאך זצוק"ל

במסגרת תפקידו כרב הקים את מערכת הכשרות בעירו. אחד הפרקים הראשונים במערכת זו היה כאשר מלון בטבריה פרץ גדר והפעיל בריכה מעורבת רח"ל ולא הועילו כל המחאות כנגדו. כדי להיאבק נגד הפרצה הנוראה ולמנוע את הכשלת הרבים החליט הגאון הגדול רבי אברהם דוב זצ"ל לתת הכשר למלון אחר בעיר, ובכך נוצרה בעיה למלון פורץ הגדר, ואכן לאחר תקופה קצרה תוקנה הפרצה הנוראה.

במערכת הההשגחה שהקים הקפיד מאוד לעמוד על משמר הכשרות בדקדוקה, כשהוא דואג לפיקוח קפדני על כל המפעלים שבכשרותו. במשך השנים העמיד מערכת שחיטה, והשגחה על יקב לייצור יין, על תרומות ומעשרות ושביעית, בתי מלון ומסעדות, וכל שטחי הכשרות.

הייתה לו סייעתא דשמיא לעמוד על קנקנם של השוחטים והבודקים שעבדו תחת כשרותו. פעם אחת חשד באחד מהשוחטים, לאחר שהתנהגותו לא מצאה חן בעיניו, למרות שלא מצא דבר ממשי נגדו. הגרא"ד ביקש מאותו שוחט לקחת פסק זמן מהעבודה, לאחר זמן הגיעה הידיעה שכבר תקופה ארוכה ששוחט זה הוא מחלל שבת רח"ל בצינעה.

יושב על מדין

בשנת תשל"ח נקרא לשמש כדיין בבית הדין בצפת המשמש כבית דין של איזור הצפון כולו. באותם ימים שימש שם כאב"ד הגאון רבי שמחה קפלן זצ"ל, שהיה מחשובי הדיינים אשר עוד זכה ללמוד מפי גדולי ראשי הישיבות דליטא, והייתה בידו מסורת של דיינות שהעביר להגרא"ד זצ"ל אשר שימשו בדיינות.

לאחר פטירתו של הגר"ש קפלן זצ"ל בשנת תשמ"ט התמנה הגרא"ד זצ"ל לאב בית דין. בתפקיד זה שימש למעלה מעשור שנים כשהוא עומד על משמר הדיינות הן בדיני ממונות והן בענייני גיטין וקידושין כשהוא עומד על משמר ההלכה מבלי לתת מקום לשום שינוי אפילו כקצוץ של יו"ד במסורת ההוראה.

לימים כאשר דיין שכיח באותו בית דין הקדיח תבשילו ברכים והוציא 'היתר' מפוקפק לנתינת גט שלא מרצון הבעל, יצא הגרא"ד נגד הדבר בתקיפות וכתב על כך במכתבו: "הנני מוצא חובה בנפשי, הואיל וחברי הבי"ד הנ"ל היו עמי במחיצתי קרוב לעשר שנים בהיותי אב"ד טבריה צפת, שלא יעלה הרהור כי לקחה אזני שמץ מנהו ח", לזאת הנני מודיע נחרצות שאני מתנגד לנעשה בכל תוקף, ישתקע הדבר".

גדולי התורה העריכו עד למאוד את תורותיו והוראותיו וראו בו 'בור סוד שאינו מאבד טיפה' בגאונותו העצומה ובהיקף ידיעותיו הנדיר. ידוע היה כבקיא בכל ספרי השו"ת כשכל רז לא אניס ליה. רבנים ומורי הוראה רבים היו פונים אליו בשאלות סבוכות כדי שימצא בגאונותו מקור ממנו יכולו להגיע להכרעת ההלכה. גם אחיו הגדול מרן הגר"ש זצוק"ל הפליא באופן מיוחד את רמת והיקף ידיעותיו הרבות.

עבד ד'

הגאון הגדול זצוק"ל נודע תמיד כאחד ומיוחד בעבודת התפילה לפני בוראו. תפילותיו נאמרו ברגש רב ומעומק הלב. לא אחת הייתה ניכרת התרגשות מרטיטה על פניו בעת תפילתו כשהיה שופך שיח לפניו אביו שבשמים וכבן המתחטא לפני אביו מעתיר בעד הכלל והפרט.

אהבתו וחבתו לכל מצווה היו מהמיוחדים ביותר. ההתרגשות ניכרה על פניו לא רק בעת קיום מצוות הבאות מזמן לזמן אלא באופן יום יומי. < המשך בעמ' 4

הפליאה את לב כל רואיו, והייתה גורם משפיע על כל סביבותיו.

בז' בטבת תשי"ח נסתלק לבית עולמו חמיו הגאון הגדול רבי אשר זאב ורנר זצ"ל רבה של טבריה. מיד לאחר הסתלקותו של חמיו נתנו בו גדולי הדור את עיניהם כדי שימלא את החלל העצום שנפער בעיר טבריה ובכל סביבותיה, זאת למרות היותו צעיר לימים כבן כ"ג שנים בלבד. בעת שקמו מערערים על מינוי רב כה צעיר אמר מרן הגר"י אברמסקי עליו שבוודאי ראוי הוא לאותה אצטלה למרות גילו הצעיר.

מאז התמנותו לרב, במשך ששים ושלוש שנים רצופות, נודע כרועה נאמן לעדתו. עומד על המשמר בכל כוחו ומוראה הוראה לרבים, זאת יחד עם היותו אב רחמיא לצאן מרעיתו אותם נשא על לבו כאומן את היונק, וכמנהיג ומורה דרך בישראל.

עם התמנותו לרב העיר בחודש טבת, מיהר לחזור על כל הלכות פסח, כדי שיוכל להורות דבר ד' זו הלכה בהלכות חמורות אלו, זאת מתוך היותו ירא הוראה שאפוף בתחושת האחריות הגדולה המוטלת על כתפיו, כמורה הוראה בישראל.

לימים סיפר אחיו יבדל"א הגאון הגדול רבי עזריאל אויערבאך שליט"א ששמע מפיו כי הרבנות אותה קיבל בגיל כה צעיר, עמדה לו לגדול בתורה, כיוון שהיה לו צורך והכרח לדעת כל דבר הלכה על בוריו בבהירות, וכך זכה לעסוק בסוגיות עמוקות בתורה בעיון ובעמקות.

שמו כמורה הוראה הלך לפניו, ומכל איזור הגליל והצפון היו מפנים אליו כבר אז שאלות בהלכה בכל חלקי השו"ע לאחר שהכירו בכוחו הגדול בהוראה. רבני הישובים היו פונים אליו בכל הדבר הקשה ועוד בשנות חייו המוקדמות כתב תשובות מעמיקות בהלכה.

בנוסף לכך שהיה משיב תשובות לשואליו, ראה בתוקף תפקידו כרב לעצמו חובה לעמוד ללא הרף על משמר התורה וההלכה. במשך שנים ארוכות ניהל מערכה על שמירת השמיטה כהלכתה כשהוא מעורר את החקלאים לשמור על מצווה זו מבלי להודקק ל'היתר' המפוקפק. בגאונותו הרבה ובלבו הרחום ידע כיצד למצוא מסילות ללבבם ולהשפיע עליהם לקיים את מצווה גדולה זו על כל פרטיה ודקדוקיה.

שולזינגר זצ"ל היה מזכיר את אותה תקופה בה יצא שמו של הגאון הגדול רבי אברהם דוב זצוק"ל כארי שבחבורה וכעילוי מופלג.

בנוסף לגדולי עולם עמם היה בקשר בעת לימודיו בישיבה בבני ברק, זכה להתאבק בעפר רגליהם של כל גדולי הדור מהם שאב מלוא חפניו תורה ויראה. לקשר מיוחד זכה עם מרן רשכבה"ג הגרי"ז מבריסק זצוק"ל ועם מרן הגאב"ד דטשעביץ זצוק"ל.

כבור סוד שאינו מאבד טיפה, חרט בזכרונו כל פרט מדרכיהם והנהגתם של רבותיו הגדולים, ובמשך השנים היה מרבה לספר לשומעי לקחו את שזכה לראות ולשמוע, כאשר הכל ראו בו מקור נאמן למסירת שמועותיהם של גדולי עולם אותם זכה להכיר ולשמש.

לימים עמד על המשמר להמשיך את מסורת הדורות שקיבלנו מרבותינו ועורר את הציבור על החובה לצעוד לאורם של מעתיקי השמועה. עוד זכור ההספד הנוקב שנשא לאחר הסתלקותו של רבינו הגדול מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, כאשר עמד על החובה לצעוד לאורו של הקברניט הגדול שהאיר לנו את חשכת התקופה.

רבה של טבריה

בהגיעו לפרקו דובר בו נכבדות עם הרבנית תבדל"א מרת יפה מרים בת הגאון הגדול רבי אשר זאב ורנר זצ"ל רב ואב"ד טבריה וחבר מועצג"ת, בנו של הגאון רבי שמחה בונם ורנר זצ"ל וחתנו של הגאון רבי אהרן יוסף לוריא זצ"ל. חמיו זצ"ל נתמנה בשנת תרצ"ד כגאב"ד טבריה וכממלא מקומו של דודו הגאון הגדול רבי משה קליערס זצ"ל, ונודע כתלמיד חכם עצום מגדולי וחשובי מורי ההוראה, ומגדולי החסידים דקהילת סלונים. שמחת הנישואין התקיימה בר"ח אולול תשט"ז.

לאחר נישואיו התגורר בירושלים, וישב על התורה ועל העבודה ביגיעה גדולה ועצומה ולא פסיק פומיה מגירסא. באותן שנים לא ידע דבר מלבד עמל ויגיעת התורה לה הקדיש כל ישתו וכל מעייניו, החל משעות הבוקר המוקדמות ועד לשעות הלילה המאוחרות. דמותו המרוממת כאברך עמל ויגע בתורה בהתמדה עצומה

של 'עץ חיים', 'עיסור רבנים', שם קיבל תורה מהגאונים הגדולים רבי מרדכי דוד לוי זצ"ל ראש הישיבה, הגאון רבי שמואל קיבלביץ זצ"ל, הגאון רבי שמואל גדליה ניימן זצ"ל מחבר הספר "גידולי שמואל" והגאון רבי ישעיה וינוגרד זצ"ל מחבר הספר "שערי זיו".

ישיבת סלבודקה

פרק מיוחד בפריחתו הרוחנית היה כאשר נכנס הגרא"ד זצוק"ל בהיותו נער צעיר ללמוד ולקבל תורה בישיבת סלבודקא אצל רבותיו הגדולים מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצוק"ל ומרן הגאון רבי מרדכי שולמן זצוק"ל. התורה שזכה לקבל באותם ימים מפי רבותיו נשארה חקוקה בלבו ובעצמותיו כל ימי חייו. באותם ימים זכה לקבל ולשמוע שמועות רבות מדברי תורתו של מרן הגאון רבי אייזיק שר זצוק"ל עליהם היה מרבה לחזור בכל ימי חייו.

בשנים אלו התיידד עם האריות שבחבורה שהיו אז בישיבת סלבודקא. באופן מיוחד היה מיוחד עם הגאונים הגדולים רבי חיים קמיל זצ"ל ורבי נתן שולמן זצ"ל עמם היה מרבה לשוחח בדברי תורה.

באותם ימים היה רגיל ללכת יחד עם חבריו לביתו של מרן החזון איש זצוק"ל כדי לדבר עמו בליבון הסוגיות ולשאוב מלוא חופניים מתורתו. כשהגיע לראשונה למרן החזון איש זצוק"ל ושוחח עמו בדברי תורה, שאל החזון איש את בני ביתו מי הוא בחור זה, לאחר שהתפעל מידיעותיו ומהבנתו המעמיקה.

בהיותו בן עלייה מופלג ממבקשי ד', היה הולך ומתאמץ לקבל דברי תורה מכל גדולי הדור. כך היה מגיע באופן קבוע לשמוע את שיעוריו של מרן הקהילות יעקב זצוק"ל בישיבת 'תפארת ציון', והיה רגיל ללכת לישיבת פוניבז' ולשמוע את שיעוריהם של מרן הגר"ש ריוובסקי זצוק"ל ומרן הגרא"מ שך זצוק"ל שדברי תורתם נותרו חקוקים על לבו לכל ימי חייו.

לקשר מיוחד זכה עם רבו מרן הגר"י אברמסקי זצוק"ל שהתבטא עליו ואמר שהוא עוד עתיד להיות רב ומורה הוראה בישראל שכל העולם ישמע עליו. הגאון המופלא רבי משה מרדכי

כך היה הדבר מדי יום בכל תפילתו וקבלת עול מלכות שמים שנאמרה כמונה מעות, בכוונה עצומה וברגשת הלב, ובפרט בעת ברכות התורה אותן היה אומר ברגש ובהתלהבות יוצאת דופן, כמו גם בקידוש בשבת קודש, ובכל מצווה ומצווה שזכה לקיים שהיה שמח בהם כמוצא שלל רב.

לאורו של האב הגדול

בכל שנות חייו של אביו הגדול מרן הגאון רבי שלמה זלמן זצוק"ל, היה מתייעץ עמו בכל דבר ועניין. כל שאלה שעמדה על הפרק בעיר טבריה, היתה עולה של שולחנו של מרן הגרש"ז זצוק"ל, עמו היה הגרא"ד זצוק"ל נועץ באופן תדיר. כך היה עולה דרך קבע לירושלים והיה מעלה בפניו את כל הדבר הקשה שהגיע להכרעתו וכך זכה במשך עשרות שנים לשמשו בדבר ד' זו הלכה.

בעת שהיה עולה למעונו של אביו הגדול מרן הגרש"ז זצוק"ל, היה גם אביו מציג בפניו נושאים הלכתיים שבהם דן בתקופה האחרונה ומשתף אותו בהוראותיו הלכה למעשה. בנוסף, בכל עת מצוא שהיו מתכנסים בני המשפחה הרוממה, היה אביו הגדול מבקש ממנו לשאת מדברי תורתו בפני בני המשפחה. דמותו של אביו הגדול הייתה חקוקה על לבו כל הימים והיה מרבה לספר לבני משפחתו פנינים מדרכו והנהגתו של אביו הגדול.

גם עם אחיו הגדול מרן הגר"ש זצוק"ל זכה לקשר מיוחד של תורה, מאז שנות נעורו. כאשר היו לומדים יחד בחברותא. קשר אמיץ זה המשיך במשך כל השנים, כשאחיו מרן הגר"ש זצוק"ל היה מרבה לבקרו בביתו ולשוחח עמו בדברי תורה. לימים היה מרן הגר"ש זצוק"ל ממליץ לתלמידיו המבקרים בצפון הארץ ללכת אל אחיו הגרא"ד ולקבל מתורתו ויראתו.

במשך כל השנים היה ידוע בין התלמידים בבית מדרשו של מרן הגר"ש זצוק"ל שהוא מחבב את נסיעותיו לטבריה באופן מיוחד, זאת עקב חיבתו המיוחדת לאחיו הגאון הגדול זצוק"ל. התלמידים מספרים כי הגרא"ד היה אחד מיחיד סגולה שמרן זצוק"ל ראה בו אדם 'בר שיח' שיכול לשוחח עמו בלימוד כפי דרגתו הגדולה בחריפות ובבקיאות.

רבינו מרן הגר"ש זצוק"ל התבטא פעם ואמר כי רבי אברהם דב הוא רב בתבנית הרב של הדורות הקודמים, דבר שלא מוצאים כמוהו עוד בזמננו.

לימים, כאשר מטו מוסדות ארץ והחלו הגזירות הקשות על עולם התורה והישיבות הקדושות עמד הגרא"ד זצוק"ל לימין אחיו הגדול רבינו רשכבה"ג זצוק"ל בכל מאבקי תוך שהוא אינו חת מפני איש, ויוצא באופן גלוי ללחום את מלחמת התורה.

בעת אשכבתיה דרבי, לאחר הסתלקותו של רבינו מרן הגר"ש זצוק"ל, היה הגאון הגדול רבי אברהם דב זצוק"ל ראשון המספידים, ולמרות חולשתו נשא משא נוקב שהרטיט את הלבבות. בדבריו עורר את הציבור לבכי ללא הפוגות כשתיאר את גדלותו העצומה בתורה על כל חלקיה. באופן מיוחד עוררו דבריו רושם כשתיאר את עמידתו על המשמר נגד הגזירות הקשות כשאינו חושש מפני המלעיגים עליו והנלחמים בו ובדרכו.

נושא במשא העם

מלבד היותו רב הנוהג נשיאותו ברמה ובתוקף, היה גם רב ואב רחמיאמי לצאן מרעיתו אשר נשא את משאם כנשוא האומן את היונק. ביתו היה פתוח לרווחה בפני נדכאים ושבורי לב אותם היה מקבל במאור פנים ונושא על לבו את משאם. לימים החלו רבים לשחר לפתחו ולבקש את ברכתו, כשהוא נענה להם במאור

פנים. ואכן זכה ל'ותגור אומר ויקם לך' כשזכה שברכותיו התקיימו.

לבו היה פתוח לרווחה והיה נותן אל לבו את צרות הכלל. בלבו הרחום היה פותח את ידו בדאגה למלא את מחסורם של עניי ישראל שהיו פונים אליו בעת צרתם. באחד הימים פרסם מאן שהוא מודעה בעיתון על אשה הסובלת מכאבי שיניים הזקוקה לממן רב לצורך רפואתה, באופן מידי התקשר הגרא"ד למספר הטלפון ותרם מהונו סכום עצום למענה, וזאת מבלי שהכיר אותה כלל.

במשך כמה שנים היה מקבל בערב יו"ט מאחד היקבים כשי לחג משאית שלמה של בקבוקי יין, ומיד כששמע על כך הורה לנהג המשאית ללכת לחלק את היין לאברכים בעיר לפי הכתובות שצירף לו.

כשהוקם בית המדרש קהילת החסידים בטבריה עילית קרא למקימי בית הכנסת ואמר שאמנם כבר אינו בכוחותיו לשנס מותנים ולגייס כספים למטרה נעלה זו, אבל מיד פנה בטלפון לאחד ממקורביו, וציווה אותו במפגיע לסדר מיידית הלוואה נוחה בסך חמישים אלף ש"ח כדי שבית המדרש יוכל להיפתח כדבעי.

גוד גדר ועומד בפרץ

במשך כל שנותיו נהג את רבנותו בתקיפות בעומדו בפרץ נגד מהרסי הדת. היה מקפיד מעוד בעמידתו על משמר הכשרות בפיקוח הדוק, וכן על משמר השבת בעירו כשהיה מתריע מפני כל פרצה בחומות הדת.

פעם אחת התפרסם על אחד מתושבי העיר שהתנהג בצורה בלתי ראויה, בבחינת חוטא ומחטיא, תיכף אחר תפילת שחרית נטל הגרא"ד זצוק"ל את טליתו ותפיליו וצעד יחד עם כל המניין לעבר ביתו של אותו אדם, והודיע לו לעיני כל שתוך עשרים וארבע שעות אין לו מה לחפש כאן בעיר. כמובן שאותו אדם נבהל ועזב את העיר לאלתר.

בשנותיו המאוחרות הקפיד להכין לפני ימי הפסח מים לכל ימות החג, למרות שבתחילה לא היתה נוחה דעתו מהנהגה זו, עד שאירע מעשה.

היה זה באחת השנים כשבעיצומם של ימי חוה"מ פסח פנה אליו רבה הספרדי של העיר, הגאון רבי מאיר ועקנין זצ"ל וביקשו להתלוות אליו וללכת למחות במסעדה הפתוחה בטיילת הסמוכה לשפת הכנרת ומוכרת חמץ רח"ל בעיצומם של ימי החג. במהלך המחאה לקח הגרא"ד זצוק"ל את בקבוקי הבירה שנמכרו במקום וניפץ אותם אל הסלע שעל שפת הכנרת. תוך כדי מעשה עלה בליבו שהלא זה חמץ גמור ונכנס עתה אל מי הכנרת ומאז החל להכין לעצמו מים מראש לכל ימות הפסח.

כשפתחו לקהל הרחב את הבריכה בטבריה עילית, שפעלה גם בעיצומו של יום השבת רח"ל ושעות הפתיחה היו מעורבות, לא נח ולא שקט ואסף את כל רבני ומנהיגי הקהילות בעיר, ושאלו כארי על כבוד השבת המחוללת והרס הצניעות. בדבריו הוסיף שמי שיאמר שאין זו השעה להילחם ולמחות, השבת תתבע ממנו את עלבונו. ביוזמתו התקיימה הפגנת ענק של כל הציבור התורני והחרדי בטבריה, ובנוסף, החתים את כל הרבנים על חרם להשתמש בבריכה גם כשתהייה שעות נפרדות לציבור החרדי, ואכן הדברים התקפים עשו רושם, ועד ליום זה עדיין החרם על הבריכה נשאר בעינו.

באופן מיוחד בלטה עמידתו בפרץ בפרשה החמורה של 'זיכוי הגט' בשנת תשע"ד אז יצא בחריפות גדולה נגד פורצי הגדר, ועורר את כל הרבנים להצטרף למחאה שזעזעה את העולם התורני. למחאתו הצטרף גם אחיו מרן רשכבה"ג הגר"ש זצוק"ל שכתב אז במכתבו 'חבר אני לכל אשר יראוך ובוודאי שראוי למחות בכל לשון של מחאה על הפרצה הנוראה שלא הייתה כזאת בישראל. וכבר כתב אחי הגאון הרא"ד אב"ד טבריה שליט"א, שלא היה ראוי להכניס הנושא בכתלי בית המדרש כאילו יש נדון בדבר'.

גם בשנים האחרונות המשיך בעמידתו האיתנה על משמר התורה. לפני כשנתיים התמנה בטבריה ראש עיר אשר הפעיל תחבורה ציבורית בעיצומו של יום השבת רח"ל. הרב זצוק"ל יצא נגדו במחאות גדולות, במסגרתם קרא לציבור לצאת לתפילה מיוחדת על קברו

של רבינו חיים אבועלפאי זצוק"ל. כל יושבי טבריה עמדו נפעמים מול מאבקו, כאשר ראו כיצד המרא דאתרא לא חת מפניו של בריון זה ולא נרתע גם כשאותו חצוף ועז פנים העז לאיים עליו באיומים שונים. ואכן בס"ד סולק אותו אדם ממשרתו בבושת פנים לאחר תקופה קצרה.

בשנים האחרונות לאחר שנגזרו גזירות קשות על עולם התורה, עמד בכל עוז לימינו של אחיו הגדול מרן רשכבה"ג הגר"ש זצוק"ל והצטרף למחות בתוקף נגד הגזירות. באופן מדהים היה חרד למוצא פיו של אחיו הגדול מרן זצוק"ל בראותו בו את האדם הראוי והנכון לעמוד בראש מערכות ישראל ולהנהיג את עולם התורה ברמה.

בתוקף תפקידו כרב ואב"ד טבריה חרד באופן מיוחד על בני עירו שרבים מהם נחשבים בעיני העסקנים המפלגתיים כ'חוליות חלשות' שעליהם להתגייס רח"ל לצבא לצורך מילוי יעדי הגיוס הנוראים. הגרא"ד זצוק"ל חרד מאוד על המצב והשתתף בעצרות מחאה נגד הגזירות, בנוסף השתתף בכינוסים שנערכו מטעם 'איגוד בני התורה הספרדים' כדי להביא את דבר ד' בפני העם שבשדות ולהזהיר את ההורים מפני מסיתים ומדיחים.

בשנת תשע"ז מסר לביטאון עולם התורה 'הפלס' דברי מחאה חריפים נגד גזירת הגיוס הנוראה בדבריו אמר: "דבר איום ונורא נפל בישראל, חרשו חורשים מחשבות און לפגוע בבת עינינו נשמת אפנו של כלל ישראל, לתלוש את כל הצעירים, בחורים ואברכים מהיכלי התורה, לגייסם לצבא במבחר שנותיהם, לעקור את התורה ולהפוך את כל העולם לתוהו ובוהו ח"ו".

"המצב זועק עד לשמים ולא צריך להזדקק לאיש חכם ונבון ולא לפנות לשאול באורים ותומים או ללשכת הגזית, אלא בדעה פשוטה של כל איש ואשה ובדעת של פעוטות שמקחם מקח".

"ארץ ישראל צריכה להודעזע ת"ק פרסה על ת"ק פרסה וכל הגולה כמדות אש להקהל < המשך בעמ' 8

ס דב אויערבאך זצוק"ל

הריני כבן עזאי בשוקי טבריא (ערובין כ"ט)

פנים המיוחד בבחינת אנכי אסתר אסתר, להיות צופה לבית ישראל בעינא פקחא ודעתא תקיפא, בכח תורתו ויראתו, ומסור בכל לבו ונפשו למאורו לא לסטות מדרכי ההנהגה שקיבלנו מרבותינו.

"טיהר את עיר טבריה, עשה אותה נקיה". "והוא גם בן חיל אשר לבו כלב האריה, כי ידע כל ישראל כי גבור אביך ובני חיל אשר אתו" (שמואל ב, יז).

"פרט לטבריה שימה חומתה" (מגילה ה'). הגאון הגדול גאב"ד טבריה גודר גדר ועומד בפרץ, העמיד חומה לטבריה. הוא בטבריה ומצודתו בכל העולם. "ואני אהיה לה חומת אש סביב" (זכריה ב'), חומת אש אשר העמיד מרנא רבינו ה'דרכי שמואל' הצופה לבית ישראל. "הכל גבורים עושי מלחמה וכי מה גבורה עושין בני אדם הנתונים בשלשלאות של ברזל, אלא גבורים היו במלחמתה של תורה" (רש"י סוכה מד).

"אמרו עליו על נחום איש גם זו שהיה סומא משתי עיניו, וגידם משתי ידיו, קיטע משתי רגליו, וכל גופו מלא שחין והיה מוטל בבית רעוע וכו'. אמר להם בניי פנו את הכלים ואח"כ פנו את מיטתי שמוכסח לכם כל זמן שאני בבית אין הבית נופל" (תענית כא).

"באותה שעה ביקש הקב"ה ונטל נשמתו בנשיקת פה והיה בוכה ואומר מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פועלי און" (ילקוט שמעוני וילך).

"אנשי אמנה אבדו, באים בכח מעשיהם, גבורים לעמוד בפרץ, דוחים את הגזירות, היו לנו לחומה וכו' עזבו אותנו לאנחות, פסו גודרי גדר, קמי בפרץ אין" (סליחות לחמישי).

טוביה הלוי שולזינגר

אמר רבא הריני כבן עזאי בשוקי טבריה. וברש"י "יומא בדיחא הוה ליה לרבא ואמר להו לתלמידיו השתא צילי דעתאי והריני מזומן להשיב בחריפות לכל מי שישאלני, כבן עזאי שהיה דורש בשוקי טבריה ולא היה בימיו עוקר הרים כמוהו".

"צדק צדק תרדוף הלך אחר חכמים לישיבה ואחר ר' יוסי לציפורי" (סנהדרין ל"ב). אחר רבי אברהם דוב לטבריה!

רבי יוחנן בן נורי קופת הרוכלים (גיטין סז). ברש"י: "מה רוכל זה שבא לעיר שואלין ממנו אפרסמון עמך, אומר הן. פלייטון עמך, אומר הן. קנמון עמך, אומר הן. כך נצרך אדם לשאול דבר במקרא משיבו, וכן בגמרא וכן במדרש וכן באגדה".

איה הלשון הממהרת להגות באמרי שפר, איככה את לוחכת את העפר (פיוט אלה אזכרה). "ארץ שנער הרה וילדה, ארץ צבי גדלה שעשועיה, אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה".

"רקת זו טבריא" (מגילה ו'). והגליל יחרב (סוטה מ"ח).

"מאי חרב, שחרב מעשרה בטלנין" (מגילה ג').

"אמר רב אשי אנא עבדי למתא מחסיא דלא חרבה" (ב"ב י"א).

והן הן הדברים שנחקקו בספרא דבי רב גאב"ד טבריה ('פתחי אברהם' - הגדה של פסח) "ובבואי עם הספר אמרתי אענוד עטרה לראשי מאחי וראש ה"ה אחינו הבכור נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מורנו ראש הישיבה הגאון רבי שמואל שליט"א לעטר את הספר מחכמת תורתו ויראתו אשר זכה במצב של עכשיו בהסתר

ביום זה נכנס לבית חותנו הגאב"ד דטבריה. ופחות משנה וחצי אחר חתונתו הסתלק חותנו וכל העול של הרבנות נפל על כתפיו של אבא שעוד לא היה בן 23, אבל גדולים וטובים אמרו שהוא ראוי לאותה איצטלה ומאז זכתה טבריה ל-63 שנה של צדקת ד' עשה ומשפטיו עם ישראל".

"כל העליות שלו היו משל עצמו. הגיע לטבריה בלי חברותא ובלי חברים, והיה יחיד מומחה לבדו והיה צריך להכריע בגיל 23. והצליח להגיע ולהיות להיות מרא דכולא תלמודא. שמעתי מהדוד ר' בונם שאמר בשם האדמו"ר בעל ה'נתיבות שלום' שיש רב עיר גדולה ורב קטן ויש עיר קטנה ורב גדול - וזה אבא".

"כח התורה שלו, כח ההוראה שלו, היו בגדר 'תורת אלקי בלבו' ו'תורתך בתוך מעי'. היה מורה הוראה בכל חלקי התורה בלי לפתוח שו"ע וגמרא. אפילו בנושאים נדירים. התפילות שלו היו ממש 'צעק לבם אל ד'. זה היה המהות שלו ד' נגדך כל תאוותי, ואנחתי ממך לא נסתר'. כל ליל שבת היה אומר ברגש 'מודה אני לפניך ד' או"א על כל החסד".

"קיום המצוות התמידיות היה אצלו ברגש עצום. היה קם בבוקר ואומר 'הנני מוכן ומזומן לברך ברכת התורה', באיזה רגש היה קורא קריאת שמע? איך היה נראה 'אשר קדשנו במצוותיו לקרוא את ההלל'? איך היה אומר 'מקימי מעפר דל מאשפות ירים אבינו'? הכל זוכרים את ספירת העומר המיוחדת שלו. גם כאבא עמד בבית והדליק נר חנוכה וקולו היה בוקע וקיעים באמירת 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו להדליק נר חנוכה', ובקידוש בליל שבת קולו היה גובר והולך".

"מוח שליט על הלב. כשהיה על ערש דווי באחד הלילות נשימתו הייתה קשה. אמרתי לו שהרופאים אומרים שמצבו משתפר. אך הוא השיב ואמר לי: 'אריה אתה לא מבין, זו יציאת נשמה', ואז אמר ברגש 'שמע ישראל ד' אלוקינו ד' אחד' בדיוק כמו שהיה בעת שעמד ליד התנור של המצות ופניו לוהטים ומאירים ומפיקים נוגה".

את שורת ההספדים סיים בנו ממלא מקומו הגאון רבי אהרן יוסף שליט"א שאמר: "יתומים

נעמת לי מאוד. איכה יועם זהב. כמה תורה, כמה חכמה, כל מאמר חז"ל שנכנס לפיו יצא מלוטש יצא אחרת. כל הלכה, כל סוגיא, כל דבר היה יורד לעמק השיטין. כמה נעימות היה לו, עם כל הכישרון הגדול, שהיה עליוי שבעילויים ועם כל זה היה בפשטות לכל אחד ואחד היה שומע ומקשיב".

"מה נדבר, התפילה שלו - מילדותי הייתי שומע אותו אומר ק"ש שעל המיטה בהתרוממות כזו. וכעת אבדו האשכולות, איש שהכל בו, בכל דבר היה לו איזה טעימה הן בעומק הסוגיות הן בעומק ההלכה הן בעומק הדרוש. כמה מאמרי חז"ל נהיו מאירים כשנכנסו אליו. ועל כולם המידות הטובות שלו והחסד שעשה בסתר ובגלוי והיה משכיל אל דל".

"אני זוכר כשהייתי ילד קטן היה חוזר עם חברותות כל הזמן ולא יכלו להיפרד זה מזה לאחר שליוו אותו כל הדרך. כל כולו היה שקוע בתורה, וגם כשנאלץ לעסוק בדברים אחרים הכח המניע היחיד היה תורה ועוד תורה. אין דרך להעריך את האבדה הגדולה הזו".

גיסו הגאון רבי שמחה בונם ורנר שליט"א ראש ישיבת 'אור תורה' אמר: "מורי ורבותי גדולה האבידה ואין לה תמורה. אם נתבונן בשורשים של רבינו הגדול והקדוש, מצד אחד אביו הגדול כשהוא היה אבן יסוד ליצירה הזו. ומאידך גיסא חמיו הגדול, שזכה לראות את החתן הזה. ראו עליו את כל הקדושה. היינו צריכים להרעיש את כל העולמות לרפואתו. רבוננו של עולם יודע לשלם גמול. אנחנו אנשים קטנים שנשארו עתה - ומה נאמר. אין לנו פה לדבר. מקומו בגן עדן, כמו שהסבירו כאן כל האחים. התורה שלו, המידות שלו, מה הוא לא עשה? אבל איפה אנחנו נשארו? הקב"ה יחזק אותנו להמשיך הלאה בעיה"ק טבריה. בפרט בישיבת אור תורה. הגה"ק ר' משה קליערס זצוק"ל ייסד את הישיבה, ואבא זצוק"ל אמר שיעורים, וזכינו לאורו של גיסנו הגדול כל השנים".

בנו הגאון רבי אריה ליב שליט"א, מראשי ישיבת מיר-ברכפלד, פתח ואמר: "תורה תורה חגרי שק והתפלשי באפרים. נשבה ארון הקודש. היום לפני ששים וחמש שנה בחתונה של אבא ואמא תבלח"א

סתימת הגולל נחתמה תקופה בדברי ימיה של העיר טבריה בפרט ושל יהדות החרדית בכלל.

זרעו לברכה

הגאון הגדול רבי אברהם דוב אויערבאך זצוק"ל הותיר אחריו את המשפחה הרוממה, רעיותו הרבנית הצדקנית תחי' שעמדה לימינו כל השנים. אחיו הגאון הגדול רבי עזריאל שליט"א רבה של 'בית וגן', והרבנים הגאונים: רבי מרדכי שליט"א רב קהילת 'אביר יעקב' בתל אביב, רבי יעקב שליט"א רב ביהמ"ד 'דרכי שמואל' בשכונת 'עזרת תורה' בירושלים, רבי מאיר שמחה שליט"א רבה של גבעה 6 בביתר עילית, ואחותו הרבנית שתחי' אשת חבר להגה"צ רבי יצחק ירוחם בורודיאנסקי שליט"א מנהלה הרוחני של ישיבת 'קול תורה'.

זכה הגאון הגדול זצוק"ל והותיר אחריו צאצאים גדולי תורה ויראה, זרע ברך ד', בניו הרבנים הגאונים: רבי אריה ליב שליט"א מראשי ישיבת מיר-ברכפלד, רבי אהרן יוסף שליט"א ממלא מקומו ברבנות העיר טבריה וראש כולל אור המאיר בבני ברק, ומשפחת בנו הגאון רבי שמחה בונם זצ"ל. בנותיו וחתניו הרבנים הגאונים: רבי יצחק ויינגוט שליט"א מראשי ישיבת חיי משה, רבי מאיר וינר שליט"א ראש כולל בירושלים, רבי שלמה זלמן דרוק שליט"א רב שכונת תל ארזה בירושלים, רבי חיים צבי אולמן שליט"א מביתר, רבי יהושע וולדמן שליט"א ראש כולל 'אהלי שם' בשכונת נווה יעקב בירושלים, ורבי אריה פיישר שליט"א ראש כולל 'פתחי אברהם' ומנהל מוסדות החינוך עטה"ק בעירו טבריה. נכדים וננינים הממשיכים את דרכו בהליכה בדרך התורה והיראה, המבכים מרה את הסתלקותו לשמי רום יחד עם המוני בית ישראל המבכים את השרפה אשר שרף ד'.

ת.נ.צ.ב.ה.